

Jozef Israëls te Venetië.

HET SOBER MAAL. (EIGENDOM VAN DEN HEER J. T. CREMER, AMSTERDAM).

wat wél past bij het gegeven, de meditatie. Bij de fijne bewerking van het groote doek is dat spontane licht verloren geraakt, opgelost in tallooze tintjes en schaduwtsjes, die het effect te niet doen. Wat treft in het kleine paneel is vooral de aanwijzing die men reeds daarin vindt, hoe later de techniek van Israëls worden zou, spontaan, breed, vlug en vol atmosfeer.

Tusschen het geven van tafereelen, van figuren of groepen, handelend in hun eigen omgeving, en de gelaatsuitbeelding, het portret, is een nauwer verband dan men veelal vermoeden zou. Bij beide toch is het doel hetzelfde: het weergeven van den mensch, in zijn karakter en in zijn diepste wezen. Zoo is het ook niet verwonderlijk, dat de geniale schilder der visschersfiguren in hun halflichte binnenhuizen of op de dampige grauwe kusten, tevens een uitnemend portretschilder zijn zou.

Zelfs is de grens tusschen beide uitingen moeilijk te trekken; want tot welk van de twee het oude vrouwtje te rekenen in: „Na de Mis”? De handeling ervan is verstard, de omgeving niets meer, slechts is er het innerlijk wezen gebleven.

In een gloed van geheimzinnig hoog licht treedt het gelaat uit het donkere fond naar voren. Een oud, zorgengegroefd gelaat met smalle bloedlooze lippen; diepe, moede oogen als van een die veel geleden heeft in het lange leven. Maar over dat oude, gerimpelde gelaat die wondere uitdrukking van berusting, vrome berusting, en diep gelooven na de mis. Dát is een der machtigste werken van Israëls, dat is de uitbeelding van het meest verborgene, het meest ontastbare van een menschenziel. De onbewogen, droomende rust van den door leed en liefde gelouterden ouderdom.

Zoo in dat hooge, vreemde licht, wat neer-